

Børne- og Undervisningsministeriet
Frederiksholms Kanal 21
1220 København K

Sendt til aarjk@uvm.dk

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
MOBIL 9132 5685
PEHJ@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

DOK. NR. 23/00382-4

22. FEBRUAR 2023

HØRINGSSVAR OVER UDKAST TIL LOVFORSLAG OM ÆNDRING AF STU-LOVEN

Børne- og Undervisningsministeriet har ved e-mail af 30. januar 2023 anmodet om Institut for Menneskerettigheders eventuelle bemærkninger til udkast til lovforslag om ændring af STU-loven (Flere rettigheder og bedre tilrettelæggelse af særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse).

Lovforslaget udmønter den politiske aftale af 24. maj 2022 om flere rettigheder og bedre tilrettelæggelse af STU. Centrale målsætninger i aftalen er at give de unge flere rettigheder og mere indflydelse i valg af tilbud, tydeliggøre kommunernes ansvar over for de unge og uddannelsesstederne og styrke de unges ret til at blive hørt.

Instituttet vurderer overordnet set, at aftalen og lovudkastet udgør et menneske- og ligebehandlingsretligt fremskridt i forhold til at styrke retten til uddannelse og selvbestemmelse for unge med handicap. Instituttet har dog bemærkninger til enkelte dele af lovudkastet.

KORT OM MENNESKERETTEN

Mennesker med handicap har ret til at uddanne sig på lige fod med andre mennesker, og myndighederne er forpligtede til at sikre et inkluderende uddannelsessystem på alle niveauer. Dette fremgår af FN's handicapkonventions artikel 24 og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 23. februar 2016 i Çam mod Tyrkiet, især præmis 65-67.

DE UNGES RET TIL FLERE VALGMULIGHEDER BØR STYRKES

En væsentlig ambition med lovudkastet er at give de unge flere rettigheder og mere indflydelse i deres valg af uddannelses tilbud. Som led heri skal de unge sikres ret til at vælge imellem flere relevante tilbud og have ret til at foreslå et alternativt uddannelsessted, og deres ønsker skal tillægges større vægt. De unges ret til at vælge mellem

forskellige tilbud understøttes af, at der etableres en STU-portal, som kan give overblik over eksisterende STU-tilbud (lovudkastets side 10).

Instituttet ser positivt på disse forslag og intentioner, men kan være bekymret for, i hvilket omfang de vil blive realiseret i praksis. Det skyldes, at lovudkastet indeholder flere undtagelsesbestemmelser, som vil give kommunerne mulighed for at undlade at give den unge flere valgmuligheder og at afslå den unges forslag til et alternativt uddannelsessted (lovudkastets § 1, nr. 10).

Navnlig er der mange tilfælde, hvor kommunerne vil kunne afvise den unges forslag til et alternativt uddannelsessted (forslaget til § 2 b), som ellers må anses for at være en central del af de unges ret til flere muligheder og mere indflydelse. Kommunen vil bl.a. kunne afvise den unges forslag, hvis kommunen vurderer, at uddannelsesstedet ikke er relevant i forhold til den unges behov og interesser mv., at udgifterne til det alternative tilbud overstiger udgifterne til kommunens eget tilbud, eller at det alternative tilbud indebærer en urimelig lang befordrings- eller ventetid for den unge.

Som lovforslaget er formuleret nu, er kommunens vurdering i alle tilfælde afgørende, og kommunerne vil for eksempel kunne tilsidesætte den unges egen mening om tilbuddets relevans eller befordringstiden. Desuden er det ikke beskrevet i lovforslagets bemærkninger, i hvilke tilfælde kommunerne vil kunne benytte disse undtagelsesmuligheder, og dermed overlades de et bredt skøn til at udnytte dem. Det har også den konsekvens, at Klagenævnet for Specialundervisning, som vil blive klageinstans for afgørelserne, vil få vanskeligere ved at efterprøve kommunernes vurderinger.

Hvis den politiske aftale og lovforslagets målsætning om at styrke de unges ret til flere valgmuligheder og mere indflydelse skal sikres i praksis, er det efter instituttets opfattelse nødvendigt at tydeliggøre de unges rettigheder i lovudkastet, så rammerne for kommunernes afgørelser bliver klarere, og så Klagenævnet for Specialundervisning får bedre forudsætninger for at efterprøve, om kommunerne foretager deres vurderinger på et korrekt og ensartet grundlag. Det kan for eksempel ske ved at uddybe lovforslagets bemærkninger vedrørende undtagelsesbestemmelserne, f.eks. med hensyn til hvad der typisk forstås ved en "urimelig lang befordrings- og ventetid", eller hvilke momenter der skal indgå i denne vurdering. Der bør i den forbindelse være opmærksomhed på, at den unges egen holdning til særligt uddannelsesstedets relevans og længden af befordringstiden ikke bør

tilsidesættes af kommunerne, medmindre der er klare og konkrete holdepunkter herfor.

Instituttet anbefaler på denne baggrund:

- At Børne- og Undervisningsministeriet præciserer lovforslagets bestemmelser om de unges ret til flere valgmuligheder og til at foreslå alternative uddannelsessteder, så de unges ret til indflydelse styrkes, for eksempel ved at uddybe lovforslagets bemærkninger.

TILSYN MED KVALITETEN I STU'ERNE

Det er vigtigt, at der er fokus på kvaliteten i STU'erne. Flere organisationer, heriblandt SUMH og Ligeværd, har påpeget behovet for et centralt tilsyn med uddannelsesstederne ved flere lejligheder, men det blev ikke en del af den politiske aftale fra maj 2022. I stedet foreslås det at tydeliggøre de gældende krav til kommunernes overenskomster (som i lovforslaget ændrer navn til kvalitetskontrakter) med uddannelsesstederne.

Det er efter instituttets opfattelse usikkert, om kvalitetskontrakterne i tilstrækkelig grad vil sikre uddannelsernes kvalitet.

Instituttet anbefaler på denne baggrund:

- At Børne- og Undervisningsministeriet afsøger mulighederne for at etablere et centralt tilsyn med uddannelsesstederne.

I den forbindelse er det også vigtigt, at der stilles samme kvalitetskrav til STU'er som andre uddannelsessteder. Instituttet finder det positivt, at lovforslaget sætter fokus på seksualvejledningen og -undervisningen på STU'erne, men de unge har også brug for undervisning i f.eks. digital og demokratisk dannelse ligesom elever på andre uddannelsessteder.

BEHOV FOR SPROGLIG MODERNISERING

Endelig er det kritisabelt, at den gældende STU-lovs §§ 1 og 2 fortsat bruger udtrykket "unge udviklingshæmmede".

Det afspejler ikke FN's handicapkonventions definition af handicap, hvor et handicap ikke er en (medicinsk) lidelse for den enkelte, men i stedet opstår i mødet med forskellige barrierer i samfundet (det sociale handicapbegreb), jf. konventionens artikel 1, 2. afsnit.

Det er heller ikke en tidssvarende måde at omtale mennesker med handicap på. Mennesker med handicap *har* et handicap. De *er* ikke deres handicap.

Instituttet anbefaler på denne baggrund:

- At Børne- og Undervisningsministeriet ændrer STU-lovens §§ 1 og 2, så bestemmelserne i stedet bruger udtrykket “unge med udviklingshæmning” eller helt udelader denne terminologi, så loven blot omtaler “unge med særlige behov”.

Der henvises til Børne- og Undervisningsministeriets sagsnr. 23/02067.

Med venlig hilsen

Peter Hjaltason

SPECIALKONSULENT